

ABDULLA ORIPOV HAYOTI VA IJODI

Sattorova Shohida Muzzaforovna

**“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari
instituti” Milliy tadqiqot universiteti 3-bosqich bakalavriat talabasi**
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11148090>

Annotatsiya. Ushbu maqola Abdulla Oripov - betakror, serqirra ijodkor sifatida o‘rganilgan. She ‘riy ijodi tahlil qilingan. O‘zbek adabiyotida tutgan o ‘rni haqida tushunchalar keltirilgan.

Tayanch so‘zlar: shoir mahorati, "Obraz", "aks", "Uchinchi odam", "Noma'lum odam ", ona tabiat, "Ko'zlarim yo'lingda", dili orom.

Abdulla Oripov o‘zbek adabiyoti, siyosati va madaniyatining eng nufuzli namoyandalaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Oripov yozuvchilik faoliyatini yoshligida boshlagan, ilk asarini atigi 16 yoshida nashr etgan. U butun umri davomida yozish va ijod qilishda davom etdi, o‘zlik, tarix va millatchilik mavzularini o‘rganuvchi ko‘plab she‘rlar, romanlar va maqolalar yaratdi. Abdulla Oripov ijodi o‘zbek madaniyatida hamon tarannum etilib, adabiy dunyoga doimiy ta’sir ko‘rsatib kelmoqda. A.Oripovning hayoti va ijodi uning ijodi, adabiyotga ishtiyoqi borligidan dalolat beradi. U ko‘pincha o‘zbek an‘analarining go‘zalligiga bag‘ishlangan she‘rlar, hikoyalar, pyesalar yozgan. Uning so‘zlari ta’sirchan bo‘lib, o‘quvchilarda aks-sado berib, O‘zbekistondagi eng sevimli shoirlardan biriga aylandi. Asar chuqur ta’sirchan bo‘lib, sevgi, fidoyilik va hayot mazmunini izlash mavzularini o‘rganadi. Oripovning til va obrazlardan mohirlik bilan foydalanishi o‘quvchilarni o‘ziga tortadi, qahramonlarga hamdard bo‘lish imkonini beradi. A.Oripov she‘riyati ham o‘zining lirik tili, inson kechinmalarini chuqur anglashi bilan ta’sirchan. Uning she‘rlarida ko‘pincha tabiat, muhabbat va ma’naviyat mavzulari o‘rganilib, o‘quvchilarni atrofdagi olam go‘zalligi bilan bog‘laydi. Oripovning hayot mazmunini o‘z so‘zida aks ettira olishi chinakam ajoyib va o‘zbek adabiyotidan munosib o‘rin egallagan.

A.Oripov o‘zining adabiy asarlaridan tashqari ijtimoiy adolat va tenglik tarafdori ham bo‘lgan. U adabiyotning o‘zgarishlarga ilhomlantiruvchi kuchiga ishongan va ko‘pincha o‘z asarlaridan jamiyatdagi adolatsizliklarga oydinlik kiritish uchun foydalangan. A.Oripovning merosi uning asarlarida davom etmoqda. Uning o‘zbek adabiyotiga ta’siri beqiyos, kelajak yozuvchi va shoirlar avlodlariga ilhom baxsh etadi. Oripovning o‘quvchilarda his-tuyg‘ularni uyg‘ota olishi, o‘yga chorlay olishi ko‘pchilik tomonidan qadrlanib kelinayotgan nodir sovg‘adir. U O‘zbekiston mustaqilligining ashaddiy tarafdori bo‘lib, uning asarlari milliy ong va g‘ururni shakllantirishda katta rol o‘ynadi. Ayniqsa, uning she‘riyati o‘zining lirik go‘zalligi va hissiyot teranligi bilan ajralib turadi, o‘zbek tajribasining mazmun-mohiyatini nafislik va ehtiros bilan qamrab oladi. A.Oripov adabiy yutuqlaridan tashqari siyosatda ham muvaffaqiyatli faoliyat olib bordi. U ta’lim-tarbiya tarafdori bo‘lib, adabiyot va san’atning xalqni ilhomlantirib, birlashtirib turishiga ishongan. A.Oripov erishgan yutuqlariga qaramay, umri davomida ko‘plab sinov va to‘siqlarga duch keldi. U siyosiy qo‘zg‘olon, urush va qatag‘on davrlarini boshidan kechirdi, lekin o‘z e’tiqodi va ideallariga sodiqlikdan qaytmadi. Uning jasorati va qiyinchiliklarga chidamliligi uning fe’l-atvori va ishonchi mustahkamligidan dalolat beradi. A.Oripovning merosi bugungi kunda ham saqlanib qolmoqda, chunki uning asarlari butun dunyo olimlari, yozuvchilari va kitobxonlari tomonidan o‘rganilib, e’tirof etilmoqda. Uning

she'riyati va nasri ko'p tillarga tarjima qilingan bo'lib, uning ovozi jahon auditoriyasiga yetib borishi va shoir va mutafakkirlar avlodlarini ilhomlantirish imkonini beradi. O'zbek adabiyoti va madaniyatiga qo'shgan hissasi inobatga olinib, ko'plab mukofot va mukofotlar, jumladan, O'zbekiston xalq shoiri degan yuksak unvon bilan taqdirlangan. Uning ijodi maktab o'quv dasturlari va antologiyalariga kiritilib, merosini kelajak avlodlarga yetkazishini ta'minladi. Abdulla Oripov - taniqli o'zbek shoiri va dramaturgi, asarlari O'zbekiston adabiyotiga katta ta'sir ko'rsatgan. 1941-yilda tug'ilgan A.Oripovning ona yurtining boy madaniy merosi bag'rida ulg'aygani uning she'riyat va adabiyotga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otdi. O'z ijodi davomida o'zbek hayoti va jamiyati murakkabliklarini aks ettiruvchi ko'plab she'rlar, pyesalar, hikoyalar yozgan. She'rda inson borlig'i, ma'naviyati, ijod jarayoni mavzulari tadqiq etilgan, Oripovning o'z kechinmalari, tevarak-atrofdagi olamni kuzatishlari asosida yaratilgan. Oripov turkum lirik misralar va yorqin obrazlar orqali inson ruhiyatiga chuqur kirib boradi, an'ana va zamonaviylik, individuallik va jamoa, erkinlik va cheklov o'rtasidagi ziddiyatlarni tadqiq etadi.

A.Oripov o'z qahramoni orqali ko'pincha o'ziga xoslikdan ko'ra muvofiqlikni qadrlaydigan dunyoda san'at yaratish qiyinchiliklari va ijodkorlar o'z ijodiy qarashlarini amalga oshirish uchun qanday qurbonlik qilishlari kerakligi haqida fikr yuritadi. She'r san'atning o'zgarish va yuksalish qudrati haqida mulohaza yuritish vazifasini o'taydi, ijodkorning borliq sirlari bilan kurashayotgan ruhiga bir ko'rinish beradi.

She'r inson ruhi va uning o'sish, evolyutsiya va transsendensiya qobiliyatining tantanasi bo'lib, Oripov o'quvchilarni o'zining she'riy dahosi ob'yektiv orqali hayot va ijod sirlari haqida fikr yuritishga chorlaydi. A.Oripovning shoir va dramaturg sifatidagi bardavom merosi uning asarlarining O'zbekiston va undan tashqaridagi adabiyotga ta'sirida yaqqol ko'rinadi. Uning insoniyat tajribasini o'zbek madaniyati prizmasidan o'rganishi unga o'zining aql-zakovati va donoligidan ilhomlanib kelayotgan kitobxon va olimlarning sadoqatli izdoshlarini to'pladi. "Hayoti va hayot" Oripovning ijodiy dunyoqarashi, inson qalbi mohiyatini butun murakkabligi va go'zalligi bilan qamrab olganligidan dalolat beradi.

A.Oripov o'zining she'riy dahosi, insoniy holatni chuqur anglashi orqali zamon va makondan ham oshib ketadigan, kitobxonlarni o'z hayoti, borliq sirlari haqida fikr yuritishga chorlovchi asar yaratdi. A.Oripovning muhabbat, yo'qotish va sog'inch mavzularini umumbashariy miqyosda kitobxonlar orasida aks-sado beradigan tarzda to'qish qobiliyati menda chuqur taassurot qoldirdi. Rassomning yo'lidagi kurash va g'alabalar haqidagi fikrlari ayniqsa o'tkirdir, chunki u ko'pincha o'ziga xoslikdan ko'ra moslikni qadrlaydigan dunyoda san'at yaratish qiyinchiliklarini chuqur o'rganadi. Oripovning "Hayoti va hayot" asari o'zining lirik go'zalligi, teran hikmati bilan o'quvchilarni ilhomlantirib, maftun etishda davom etayotgan abadiy durdona asaridir.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Abdulla Oripov hayoti va ijodi adabiyot va san'atning jamiyatni shakllantirish, o'zgarishlarga turtki berish qudratidan dalolatdir. Uning yozgan asarlari bugungi kunda ham o'quvchilarda aks-sado berib, O'zbekiston tarixi, madaniyati va o'ziga xosligi haqida tushuncha beradi. Shoir, siyosatchi va uzoqni ko'ruvchi sifatida o'z mamlakati va xalqiga ta'siri beqiyos bo'lib, uni o'zbek tarixida chinakam ajoyib shaxsga aylantiradi. Abdulla Oripov iste'dodli va uzoqni ko'radigan yozuvchi bo'lib, uning asarlari bugungi kungacha tomoshabinlarni o'ziga rom etib kelmoqda. Uning hayotga betakror qarashi va ijtimoiy adolatga sodiqligi bugungi dunyoda ham dolzarbligicha qolmoqda. Oripovning shoir

va dramaturg sifatida qoldirgan merosi soʻzning taʼsir etuvchi, ilhomlantiruvchi qudrati borligidan dalolat beradi, uni oʻzbek adabiyoti tarixidagi chinakam adabiy timsolga aylantiradi.

References:

1. O'z. Resp. Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev Odamlar yaxshi yashashi uchun zarur sharoit yaratish - barcha rahbarlarning asosiy vazifasidir. "Xalq so'zi" gazetasi, 2017-yil 28-fevral.
2. To'xta Boboyev. "Adabiyotshunoslikka kirish asoslari", 41-bet.
3. Я.Умарова, Д.Неъматова «Умумтаълим мактабларидаги укувчилар тил компетентлигининг жорий хрлати тахлили» Илмий хабарнома Педагогик тадкикотлар Журнал 2020/6 (50).

